

פרשת ראה - תשס"ג

שרון ברקת

הפרשה נפתחת בשלושה פסוקים (דברים יא, כו-כח) אשר בנוסף להיותם חיץ בין הוראות כיבוש הארץ וההתנחלות שפורטו בפרשת "עקב" לבין פירוט המצוות המעשיות הנמשך עד פרידתו של משה מעם ישראל בסיום ספר "דברים", מציבים פסוקים אלו את האלטרנטיבה הגדולה: "רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה" (דברים יא, כו). ומשה רבנו מפרט: "את-הברכה" שהיא ההישמעות לדבר ה', "והקללה" - שהיא הפרת דבר ה'. האדם מוצב בפני הכרעה מוחלטת בין מצווה לעבירה, בין טוב לרע, כשבהכרעתו נכרכת גם האלטרנטיבה בין שכר לעונש. גדולי המפרשים, ההוגים והפילוסופים נחלקו והרבו לעסוק בשאלה הצפונה בפתחת פרשת "ראה": האם לאדם עומדת באמת יכולת הבחירה החופשית, או שיש כאן רק מפת דרכים, הצופה כי פעם ילך בדרך הטוב ופעם ובדרך הרע, ומראה מה יקרה בכל דרך.

לקראת סיום פרשת "ראה" מופיעה סדרת מצוות חשובה, העוסקת בשאלה מרכזית של סדר כלכלי-חברתי, שאלת שמיטת הכספים. מעבר לשאלת התקפות והפרשנות שניתן לתת לדברים אלה כיום, אפשר לקרוא קריאה ספרותית פשוטה בפסוקים אלו (דברים טו, א-יא) ולגלות ממנה את מה שיש הרואים בו את אחד המסרים המרכזיים של התורה. קודם כל, בולט מאד השימוש בשמות בגוף שני יחיד: אחיך, שעריך, ארצך, לבבך, ידך, ענייך, אביונך.

המשמעות של השימוש בסגנון זה היא ברורה: הבעיה החברתית היא שלך. אינך יכול להתחמק מחובתך. זה לא איזה אביון כללי או מטפורי, זהו "אביונך". מאפיין לשוני נוסף הוא ריבוי הופעת הצירוף של פועל והטייתו: "ברך יברכך", "שמע תשמע", "פתוח תפתח", "נתון תתן" ועוד. הכפלה זו מבטאת עשייה חזקה, מתמדת, לא חד-פעמית אלא חוזרת, ומכאן משתמעת דרישה לתמיכה חוזרת ונשנית באותו "אחיך", תמיכה הניתנת בכל תנאי, ברוחב יד וברוחב לב.

פְּתַחוּ אֶת הַשְּׁעָרַי קדיה מולודובסקי (תרגמה: פניה ברגשטיין)

פְּתַחוּ אֶת הַשְּׁעָרַי, פְּתַחוּהוּ רְחֹב,	פְּתַחוּ אֶת הַשְּׁעָרַי, פְּתַחוּהוּ רְחֹב,	פְּתַחוּ אֶת הַשְּׁעָרַי, פְּתַחוּהוּ רְחֹב,
עֲבֹר תַּעֲבֹר בּוֹ שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:	עֲבֹר תַּעֲבֹר בּוֹ שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:	עֲבֹר תַּעֲבֹר בּוֹ שְׂרֵשֶׁרֶת זָהָב:
אָגֶס, וְתַפּוּחַ,	סָבָא, וְסִבְתָּא,	אָבָא, וְאָמָא,
וְדָבַשׁ לְקִנּוּחַ,	וְדוֹדָהּ, וְנִכְדָּיִם	וְאָח, וְאָחוֹת,
וְרָקִיק זֶהְבֶּהָב עַל צִלְחַת זָהָב.	וְנִינִיִּים בְּמִרְכָּבַת פְּנִינִים.	וְחֶמֶן וְכֹלָה בְּמִרְכָּבַת קָלָה.

אלה היו ימי חסד יהודה עמיחי

"אלה היו ימי חסד", שמעתי פעם אומרים
בימי בדידות וצער ברחוב של חרף.
גם לימי חסד צריכים לפחות שנים,
נותן החסד והמקבל אותו.
כשהם נפרדים גם החסד לא נשאר
או נשפך לרחוב כמו משכר צנור.

דתות לא עושות חסד, הן רק מזכירות
זמן ריק, בפעמון, בקריאת מואזין,
בצופר ובשופר ובנקישות בידות
בימי סליחות: את האלהים אינן
יכולות להזכיר ולא את חסדו.

מיום שבטלו הקרבנות
נשאר כל אחד עם עצמו
להקריב.